

Опалюк Тетяна Леонідівна –

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри соціальної педагогіки й соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Коло наукових інтересів: дослідження дидактичних засад формування соціальної рефлексії майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

e-mail: pidgorna87@ukr.net

DOI 10.32405/2411-1317-2018-3-118-125

УДК 378.147.091.31-051:159.955.4

ТАКСОНОМІЧНА ЄДНІСТЬ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Запропонована наукова праця присвячена аналізу таксономічної єдності дидактичних умов формування соціальної рефлексії майбутнього вчителя. Наукове значення статті полягає в тому, що в ній визначено й обґрунтовано комплекс дидактичних умов формування соціальної рефлексії майбутнього вчителя у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у їх таксономічній єдності на основі системного, системно-синергетичного, комплікативного, а також компетентнісного і таксономічного підходів до дослідження. У межах здійснюваного дослідження дидактичні умови трактуються як системотвірні, котрі центруються на навчальній діяльності в контексті вивчення гуманітарних дисциплін. Формування соціальної рефлексії розуміється як інтегральний процес створення соціальної й рефлексійної компетентностей, які у своєму цілісно-системному сприйнятті та взаємодії можуть функціонувати й виявлятися як компетентність більш високого ієрархічного порядку – соціально-рефлексійна компетентність майбутнього педагога.

Ключові слова: дидактика; вища школа; процес навчання; майбутній учитель; таксономія; дидактичні умови; соціальна рефлексія; гуманітарні дисципліни.

Постановка проблеми. Таксономічний підхід у формуванні комплексу дидактичних умов формування соціальної рефлексії майбутнього вчителя спрямований на те, щоб визначати й досліджувати їх у єдності та взаємозалежності не лише традиційно як компонентів комплексу, а й в інтеграційних зв'язках нижчого порядку, які прямо чи опосередковано впливають на ефективність процесу і можуть бути об'єктом діагностики, конструювання та управління.

Таксономія (від грец. *ταξοσειν* – «класифікація» і *νῦμος* – «наука») трактується як основа сучасного підходу до упорядкування, систематики, класифікування складноорганізованих, складноструктурованих багаторівневих систем, надто коли йдеться про особливу важливість дослідження характеру взаємозалежності, взаємопідпорядкованості, взаємодії її компонентів, що інтегрально продукують ефект емерджентності.

Комплікативність процесу полягає в складній архітектурі змістової організації соціальної рефлексії, відповідно, і багатогранності застосування, яка виходить за межі освітньої, професійної

Опалюк Т. Л., кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры социальной педагогики и социальной работы Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко

ТАКСОНОМИЧЕСКОЕ ЕДИНСТВО ДИДАКТИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ РЕФЛЕКСИИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН

Предложенная научная работа посвящена анализу таксономической единства дидактических условий формирования социальной рефлексии будущего учителя. Научное значение статьи заключается в том, что ней определены и обоснованы дидактические условия формирования социальной рефлексии будущего учителя в процессе изучения гуманитарных дисциплин в их таксономическом единстве на основе системного и системно-синергетического, компликативного, а также компетентностного и таксономического подходов к его исследованию.

В рамках осуществляемого исследования дидактические условия трактуются как системообразующие, которые центрируются на учебной деятельности в контексте изучения гуманитарных дисциплин. Формирование социальной рефлексии понимается как интегральный процесс формирования социальной и рефлексивных компетенций, которые в своем целостно-системном восприятии и взаимодействия могут функционировать и проявляться как компетентность более высокого иерархического порядка – социально-рефлексивная компетентность будущего педагога.

Ключевые слова: дидактика; высшая школа; процесс обучения; будущий учитель; таксономия; дидактические условия; социальная рефлексия; гуманитарные дисциплины.

Opaliuk T., Ph.D. in Pedagogic Sciences, Assistant lecturer in the Department of Social Pedagogy and Social Work Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, Kamianets-Podilskyi

TAXONOMIC UNITY OF DIDACTICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF SOCIAL REFLEXION OF A FUTURE TEACHER IN THE HUMANITARIAN DISCIPLINE STUDY PROCESS

This scientific work is devoted to the analysis of the taxonomic unity of didactic conditions for the formation of social reflection of a future teacher in the humanitarian disciplines study process. The scientific significance of the article lies in the fact that we determined and substantiated the complex of didactic conditions for the formation of social reflection of a future teacher in the process of humanitarian disciplines studying in their taxonomic unity based on the consideration of the position of system and system-synergistic, complicated, as well as competence and taxonomic approaches to its research.

Within the framework of this study, the didactic conditions are treated as system-based, focusing on learning activities in the context of studying humanitarian disciplines. However, since it is about the formation of social reflection as a component (and as a mechanism for the formation) of social, reflexive and socio-reflexive competences of a future teacher, it is important to investigate the problem in a broader – pedagogical context.

The problem of consideration the didactic conditions for the formation of social reflection of a future teacher in the process of humanitarian disciplines studying in their taxonomic unity is complex and multifaceted. The main purpose of the theoretical construct created with the hierarchical construction of the leading and subordinate didactic conditions determines the possibility of their practical realization in the complex of natural connections and interdependencies.

We see the perspective of this problem studying in a more profound and systematic investigation of the didactic conditions for the formation of teacher's social reflection competence, as well as the further development of approaches to structuring taxonomic unity in the configuration that will dictate different research priorities, the aspects of studying the problem – up to the creation of student's own approaches, oriented on the individual trajectory of development.

Key words: didactic conditions; social reflection; future teacher; didactics; taxonomy; learning process; humanitarian disciplines; higher school.